

ecoreresult

Aanvullend onderzoek vleermuizen, steenuil, huismus,
alpenwatersalamander, kleine modderkruiper, grote modderkruiper en
bittervoorn

In het kader van de Flora- en faunawet

Plangebied: Moleneind 25, Loon op Zand

Opstellers: F. A. van Meurs

Aanvullend veldonderzoek

In het kader van de Flora- en faunawet

Ondertitel	Plangebied: Moleneind 25, Loon op Zand
Opsteller	F. A. van Meurs
Datum	15 december 2015
Versienummer	01
Rapportkenmerk	ER20151211v01
Aantal pagina's	41
Opdrachtgever	Moleneind Holding b.v.
Contactpersoon	M. Visser
Collegiale toets	L. Boon
Wijze van citeren	Meurs, F.A. van, 2015. Aanvullend veldonderzoek. In het kader van de Flora- en faunawet. Moleneind 25, Loon op Zand. Rapportkenmerk ER20151211v01. Ecoresult, Dordrecht.

Ecoresult
Van Ravesteyn-erf 156
3315 DK Dordrecht
078 75 184 12
info@ecoresult.nl
www.ecoresult.nl

© copyright Ecoresult 2015

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.

Ecoresult kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding.....	5
1.2 Onderzoeksvragen.....	5
1.3 Leeswijzer.....	6
2 Werkwijze	7
2.1 Werkstappen	7
2.2 Toelichting onderzoek	7
3 Omschrijving plangebied	11
4 Onderzoekresultaten.....	15
4.1 Vleermuizen.....	15
4.2 Huismus.....	19
4.3 Steenuil.....	20
4.4 Grote modderkruiper, kleine modderkruiper en bittervoorn.....	21
4.5 Alpenwatersalamander.....	22
4.6 Samenvatting onderzoek	22
5 Activiteiten	23
5.1 Voorgenomen activiteiten.....	23
5.2 Nieuwe situatie.....	23
5.3 Wettelijk belang.....	24
5.4 Alternatieven afweging	25
6 Effectbeoordeling en toetsing.....	27
6.1 Gewone dwergvleermuis en laatvlieger.....	27
6.2 Huismus.....	27
6.3 Steenuil.....	29
6.4 Kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn.....	29
6.5 Alpenwatersalamander.....	30
7 Conclusies en aanbevelingen.....	31
7.1 Conclusies.....	31
7.2 Aanbevelingen.....	33
8 Geraadpleegde bronnen	35
8.1 Literatuur.....	35
8.2 Internet.....	35
Bijlage 1 Toelichting Flora- en faunawet.....	37

1 Inleiding

In opdracht van de Moleneind Holding B.V. heeft Ecoresult een aanvullend veldonderzoek uitgevoerd naar vleermuizen, steenuil, huismus, alpenwatersalamander, kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn.

Het onderzoek is uitgevoerd in het plangebied genaamd Moleneind 25, Loon op Zand (gemeente Loon op Zand, provincie Noord-Brabant). De globale ligging van het plangebied is weergegeven in Afbeelding 1.

1.1 Aanleiding

Aanleiding voor het uitvoeren van het aanvullend onderzoek is de voorgenomen sloop en renovatie van de bebouwing binnen het plangebied (zie verder hoofdstuk 5). De activiteiten kunnen schadelijke effecten hebben op vleermuizen, steenuil, huismus, alpenwatersalamander, kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn. De Flora- en faunawet kan hierdoor worden overtreden (zie bijlage 1). Tijdens de ten behoeve van de planontwikkeling uitgevoerde natuurtoets¹ werd geconcludeerd dat als gevolg van voorgenomen werkzaamheden in het plangebied schadelijke effecten op vleermuizen, steenuil, huismus, alpenwatersalamander, kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn kunnen ontstaan. Hierdoor kan de Flora- en faunawet worden overtreden.

1.2 Onderzoeksvragen

Voor het onderzoek worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

1. Zijn vleermuizen, steenuil, huismus, alpenwatersalamander, kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn aanwezig?
2. Welke functie heeft het gebied voor de betreffende soorten?
3. Wat is de omvang en duurzame in staat van instandhouding van de bij de ingreep betrokken populaties van de betreffende soorten?
4. Blijft de functionaliteit van de voortplantingsplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen behouden?

---

¹ Van Meurs, 2015

5. Welke eigenschappen van het gebied moeten gemitigeerd of gecompenseerd worden?
6. Hoe groot wordt het succes van de te nemen maatregelen ingeschat?
7. Welke maatregelen moeten getroffen worden om aan de zorgplicht te voldoen?

1.3 Leeswijzer

In deze rapportage worden achtereenvolgens de werkwijze, het plangebied, de onderzoeksresultaten, de activiteiten, de effectbeoordeling, toetsing aan de wet en afgesloten met de conclusies en aanbevelingen.

2 Werkwijze

2.1 *Werkstappen*

De onderzoeksvragen (hoofdstuk 1) voor het aanvullend veldonderzoek vleermuizen, steenuil, huismus, alpenwatersalamander en vissen worden beantwoord op basis van 4 werkstappen:

1. Veldonderzoeken van de aan- of afwezigheid.
2. Bepalen en onderbouwen van het wettelijke belang van de activiteiten.
3. Bepalen van het schadelijke effect op de functionaliteit van de voortplantingsplaats of vaste rust- en verblijfplaats.
4. Bepalen van het schadelijke effect op de gunstige staat van instandhouding.

Deze aanpak is gebaseerd op de relevante soortenstandaards en de voor de betreffende soorten beschikbare ecologische informatie.

2.2 *Toelichting onderzoek*

Door voorliggend onderzoek zijn de volgende functies voor vleermuizen onderzocht:

- Winterverblijfplaats.
- Kraamverblijfplaats.
- Zomerverblijfplaats.
- Paarverblijfplaats en zwermplaats.
- Vliegroute.
- Foerageergebied.

Door voorliggend onderzoek zijn de volgende functies voor vogels onderzocht:

- Voortplantingsplaatsen.
- Vaste rust- en verblijfplaatsen.
- Functioneel leefgebied.

Het betreft hier de functies voor huismus en steenuil.

Door voorliggend onderzoek zijn de volgende functies voor kleine modderkruiper, grote

modderkruiper en bittervoorn onderzocht:

- Voortplantingsplaatsen.
- Vaste rust- en verblijfplaatsen.
- Functioneel leefgebied.

Door voorliggend onderzoek zijn de volgende functies voor alpenwatersalamander onderzocht:

- Voortplantingsplaatsen.
- Vaste rust- en verblijfplaatsen.
- Functioneel leefgebied.

De veldonderzoeken zijn uitgevoerd door K. van Veen, B. Verhoeven en F.A. van Meurs, ecologisch deskundigen² bij Ecoresult. Allen hebben aantoonbare ervaring op het gebied van inventariseren van vleermuizen, vogels, amfibieën en vissen. Daarbij is gebruik gemaakt van een verrekijker, batdetector, opnameapparatuur en zaklamp (resp. Swarovski EL 10x42 WB Swarovision, Leica Trinovid 10x42, Petterson D 240x, Roland R-05 en diverse zaklampen).

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd onder de condities en methodiek van het meest actuele vleermuisprotocol (Vleermuisprotocol 2013). Zie Tabel 1 voor de onderzoeksmomenten en weersomstandigheden. Voor het vaststellen van aan- of afwezigheid van vleermuiswinterverblijfplaatsen bestaat in Nederland nog geen betrouwbare onderzoeksmethode. Gedrag en gebruik kunnen wel winterverblijfplaatsen indiceren. Gedurende de veldonderzoeken is ook hier op gelet.

Afwezigheid van broedende huismussen is aangetoond, als er tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni geen aanwezigheid kan worden aangetoond. De inventarisatie moet tijdens goede weersomstandigheden plaatsvinden, op geluidsluwe momenten (bijvoorbeeld de zondagmorgen in stedelijk gebied), rond 1 à 2 uur na zonsopkomst en met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.

Afwezigheid van broedende steenuilen is aangetoond, als er tijdens drie gerichte veldbezoeken in de periode 15 februari tot en met 1 april 2015 geen aanwezigheid kan worden aangetoond. De inventarisatie moet tijdens goede weersomstandigheden plaatsvinden, bij voorkeur in de vroege

---

² Voor een definitie van ecologisch deskundige wordt verwezen naar <https://mijn.rvo.nl/ecologisch-deskundige?inheritRedirect=true>

ochtend uitgevoerd, vanaf 1 uur na zonsopkomst en met een tussenperiode van minimaal 10 dagen. Tijdens het aanvullend onderzoek zijn twee bezoeken uitgevoerd, aangevuld met veldonderzoek in het kader van de natuurtoets op 3 maart 2015.

Het onderzoek naar kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn werd uitgevoerd volgens een gestandaardiseerde methode, zoals beschreven in de Handleiding NEM-Meetnet Beek- en Poldervissen (Spikmans, 2010) en de soortenstandaards³ voor de grote modderkruiper, kleine modderkruiper en bittervoorn⁴. Het onderzoek is uitgevoerd binnen de gunstige periode van inventarisatie voor beschermde vissoorten, zoals vermeld in de betreffende soortenstandaards (april-oktober). Alle waarnemingen zijn op 10 meter nauwkeurig ingevoerd. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van een RAVON steeknet.

Het onderzoek naar alpenwatersalamander is uitgevoerd op basis van de voor de alpenwatersalamander beschikbare ecologische informatie en is deels gecombineerd met het onderzoek naar de vissen. Daarnaast is 's avond met zaklampen worden geschenen in de watergangen. Alle waarnemingen zijn op 10 meter nauwkeurig ingevoerd. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van een RAVON steeknet.

Veldbezoek	Onderzoek	Datum	Moment	Onderzoeker
1	Steenuil	05-03-2015	Ochtend	B. Verhoeven
2	Steenuil	17-03-2015	Ochtend	B. Verhoeven
3	Huismus	28-04-2015	Ochtend	K. van Veen
3	Alpenwatersalamander/vissen	28-04-2015	Ochtend	K. van Veen
4	Huismus	12-05-2015	Ochtend	B. Verhoeven
5	Vleermuizen	26-05-2015	Avond	A. van Meurs
6	Vleermuizen	30-06-2015	Ochtend	A. van Meurs
7	Vleermuizen	21-08-2015	Middernacht	A. van Meurs
8	Vleermuizen	24-09-2015	Avond	A. van Meurs

Tabel 1: Onderzoeksmomenten aanvullend onderzoek. De onderzoeken naar alpenwatersalamander is gecombineerd met andere onderzoeken uitgevoerd.

Voor de bezoeksmomenten en de weersomstandigheden tijdens het aanvullend onderzoek wordt verwezen naar Tabel 1 en Tabel 2. Het onderzoek naar alpenwatersalamander is gelijktijdig uitgevoerd met het onderzoek naar vissen. Daarnaast is ook tijdens de andere onderzoeken gelet op

3 <http://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/flora-en-faunawet-ffw/ontheffing-vrijstelling/soortenstandaard/beschikbare>

4 <http://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/flora-en-faunawet-ffw/ontheffing-vrijstelling/soortenstandaard/beschikbare>

alpenwatersalamander.

Het gebied waar onderzoek is verricht is groter dan het plangebied. Hierdoor is een goede effectbeoordeling mogelijk. Er is voor het onderzoek geen gebruik gemaakt van bestaande gegevens, anders dan Van Meurs (2015).

Veldbezoek	Temperatuur	Neerslag	Windrichting	Windkracht
1	5 °C	0 mm	W	2 Bft
2	10 °C	0 mm	ZO	2 Bft
3	11 °C	0 mm	W	3 Bft
4	15 °C	0 mm	W	3 Bft
5	15 °C	0 mm	NW	3 Bft
6	12 °C	0 mm	O	2 Bft
7	16 °C	0 mm	ZO	2 Bft
8	11 °C	0 mm	Z	3 Bft

Tabel 2: Weersomstandigheden aanvullend onderzoek. Bron weersomstandigheden: KNMI (<http://weergegevens.nl/>) en eigen waarnemingen.

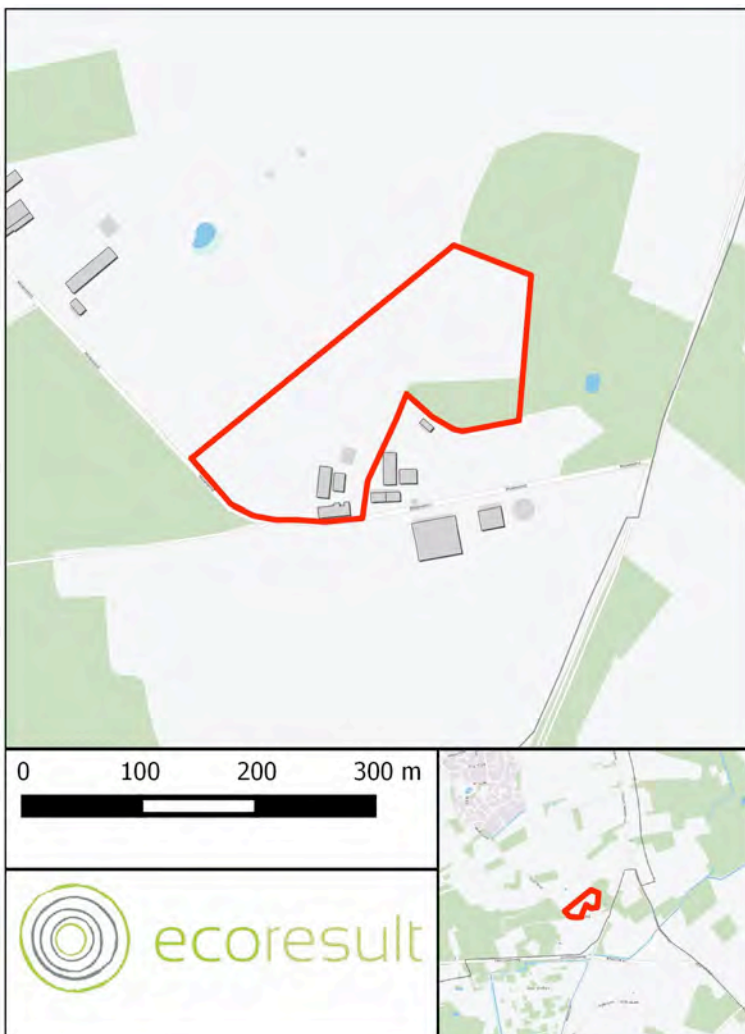
De effectbeoordeling (hoofdstuk 6) vindt nu plaats aan de hand van de relevante stappenplannen beoordeling ruimtelijke ingrepen in het kader van de Flora- en faunawet (zie bijlage 2 en 3).

3 Omschrijving plangebied

Het plangebied betreft een perceel aan de Moleneind 25, te Loon op Zand (gemeente Loon op Zand, provincie Noord-Brabant). Het plangebied:

- Betreft een boerderij met bijgebouwen, weilanden en een bosperceel.
- De boerderij dateert uit 1925 en is opgetrokken uit baksteen met een rieten dak. Delen van de gevel zijn verbouwd. Tussen de gevel en de rieten kap is een houten lijst aanwezig. Het woongedeelte van de boerderij is bewoond. Het stalgedeelte staat leeg.
- Achter de boerderij is een betonnen stal (bouwjaar 1968) aanwezig dat momenteel als opslagruimte dient. De gevel bestaat uit betonnen platen, deels betimmerd met gevelbeplating. Tussen de muur en de betimmering is een ruimte van 1 tot 2 centimeter aanwezig. Het dak bestaat uit golfplaten.
- Naast de stal staat een schuur (bouwjaar 1968). Deze schuur heeft een nieuw schilddak met dakpannen. Ten tijde van het aanvullend onderzoek werd deze schuur verbouwd tot woning.
- Naast de boerderij staat een klein bakstenen bakhuisje. Dak is belegd met dakpannen.
- Achter op het terrein staat een open kapschuur. Een klein gedeelte is betimmerd. De schuur dient momenteel als speelruimte met speeltoestellen en banken, en als opslag voor bouwmaterialen.
- De ruimte tussen de bebouwing is grotendeels bestraat, bestrating bestaat uit klinkers.
- Het overig deel is ingericht als grasveld, dat niet lang geleden is ingezaaid. Het betreft voormalige akkerpercelen. Het gras staat soms vrij hoog, soms is het kort gemaaid.
- Het plangebied wordt begrensd door watergangen en wordt doorsneden door greppels. Eén greppel is deels gedempt met zand. De greppels in en kavelsloten langs het plangebied stonden ten tijde van het aanvullend onderzoek droog. Enkel na langdurige regenval stond water in de greppels en kavelsloten.
- In september 2015 is centraal in het plangebied, net ten noorden van het bosperceel, een poel aangelegd. De vrijgekomen grond is verspreid over het veld.
- Rondom de boerderij staan enkele vrijstaande bomen, stamdiameter groter dan 30 cm, maar holten, spleten, scheuren en loszittend bast zijn in deze holten afwezig, bovendien staan deze bomen onbeschut, waardoor wind en weer vrij spel op de stammen hebben.

- Langs de westzijde wordt het plangebied begrensd door een kavelsloot en paaltjes.
- Langs de zuidoostzijde wordt het plangebied begrensd door een houtwal met jonge bomen.
- Langs de zuidzijde is een geasfalteerde weg aanwezig.
- Langs de noord- en noordoostzijde wordt het plangebied begrensd door een eiken- en dennenbos. Het zuidoostelijke deel van dit eiken- en dennenbos maakt deel uit van het plangebied. De bomen hebben in dit eiken- en dennenbos hebben spechtengaten, loszittend bast en/of scheuren.

Afbeelding 1: Ligging van de plangebied, weergegeven op de topografische kaart. Voor de regionale ligging zie de kaart rechtsonder. In de rechterbovenhoek van dit kaartje wordt de bebouwde kom van Loon op Zand weergegeven. Kaartbron: PDOK.

Afbeelding 2: Luchtfoto met overzicht van binnen het plangebied aanwezige bebouwing (omkaderd). De op de foto niet omkaderde bebouwing ligt buiten het plangebied. Gebouw D (ongeschikt voor beschermde flora en fauna) werd ten tijde van de onderzoeken verbouwd tot woning. Bron van tekening bedoel je: opdrachtgever.

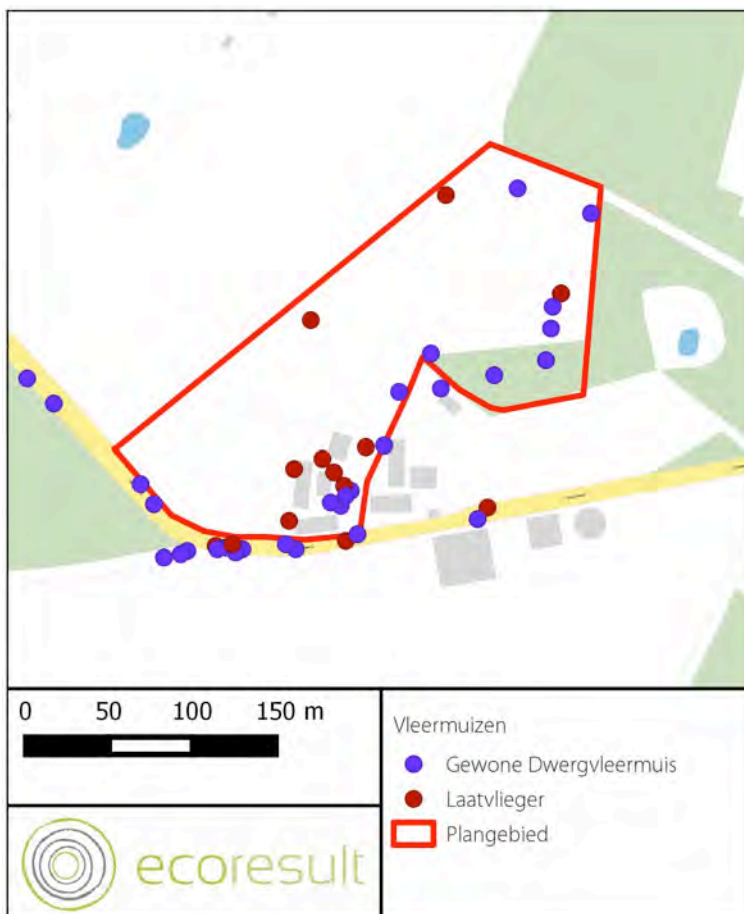
4 Onderzoeksresultaten

4.1 Vleermuizen

4.1.1 Aanwezig

Gedurende de veldonderzoeken zijn in totaal 2 vleermuissoorten waargenomen (zie Afbeelding 3):

- Gewone dwergvleermuis.
- Laatvlieger.

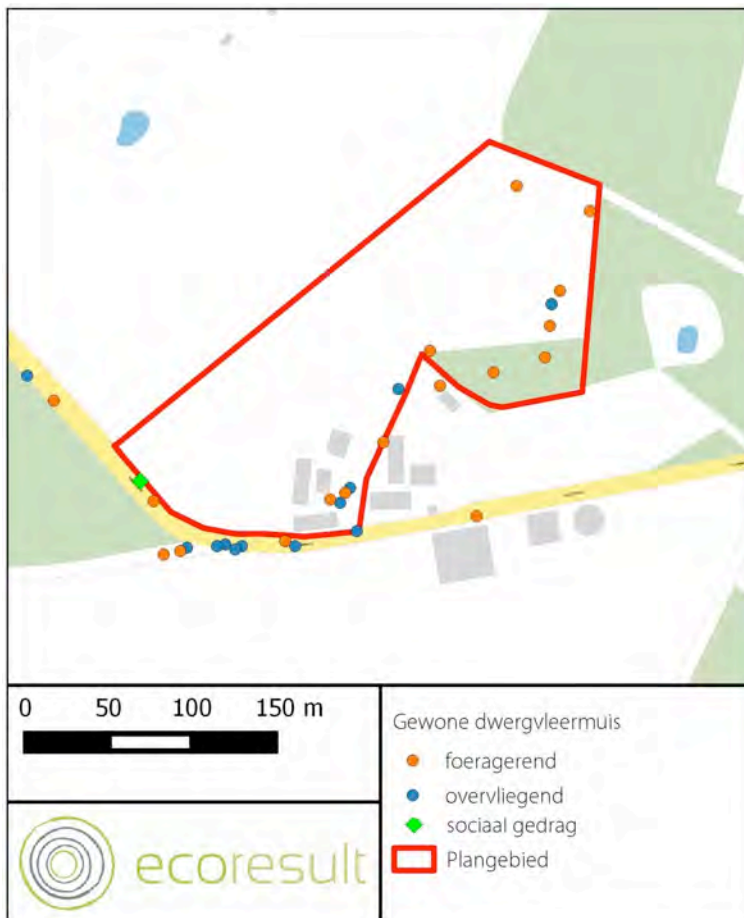

Afbeelding 3: Waarnemingen van vleermuizen binnen en grenzend aan het plangebied. Kaartbron: PDOK.

4.1.1.1 Gewone dwergvleermuis

Tijdens alle veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek (Tabel 1) werden binnen en grenzend aan het plangebied 31 waarnemingen van gewone dwergvleermuizen verricht. Binnen het plangebied betrof het 14 waarnemingen. Op 24 september werden geen gewone dwergvleermuizen waargenomen. Toelichting:

- Het maximaal aantal dieren tegelijkertijd op één waarnemingspunt is 2. Dit betreft een waarneming van 2 overvliegende exemplaren en een waarneming van 2 foeragerende exemplaren boven de Moleneind ten zuiden van het plangebied.
- Tijdens de eerste drie bezoeken werden per bezoek gemiddeld 10 waarnemingen van gewone dwergvleermuizen verricht.
- Vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen zijn in en grenzend aan het plangebied niet aangetroffen.
- Buiten het plangebied is één waarneming verricht van sociaal gedrag. Dit betrof sociale roep en interactie tussen individuen.
- Vrijwel alle waarnemingen van foeragerende dieren betroffen kortstondig op route foeragerende exemplaren (10 binnen en 6 buiten het plangebied). Nooit werd langdurig op één plek gefoerageerd. Belangrijke foerageerstroken zijn de Moleneind, de oostelijke rand van het plangebied met een bomenrij en de bosrand langs de noord- en oostrand van het plangebied.
- In totaal zijn verspreid over de drie bezoeken 11 waarnemingen verricht van overvliegende gewone dwergvleermuizen, 4 binnen en 7 buiten het plangebied. De Moleneind betreft een vliegroute waar in de avond dieren vanuit het oosten naar het westen vliegen en in de ochtend van het westen naar het oosten. De in 2014/2015 aangeplante bomenrij in de oostrand van het plangebied fungeert als geleidend element om vanuit de Moleneind naar de bospercelen te vliegen om daar te foerageren en weer verder te trekken.
- Het open weiland in het plangebied wordt niet door gewone dwergvleermuis gebruikt. Het is voor deze soort te open en er ontbreken geleidende elementen.
- Het plangebied heeft – op grond van de onderzoeken – geen essentiële functie als foerageergebied voor gewone dwergvleermuis. De in 2014/2015 aangeplante bomenrij aan de oostrand van het plangebied vormt een vliegroute, maar deze is niet essentieel. Het gaat om lage aantallen dieren en grenzend aan het plangebied zijn talrijke bosranden en bospercelen aanwezig met dezelfde kenmerken en functies.

Afbeelding 4: Waarnemingen van gewone dwergvleermuizen en aangetroffen functies binnen en rondom het plangebied. Kaartbron: PDOK.

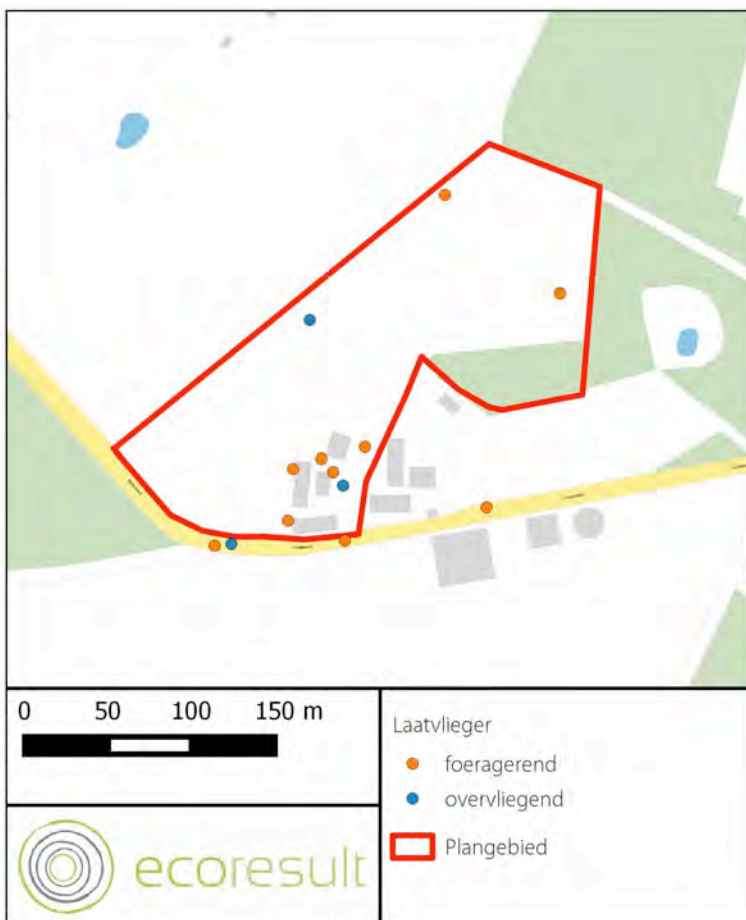
4.1.1.2 Laatvlieger

Tijdens alle veldbezoeken in het kader van het vleermuisonderzoek (Tabel 1) werden binnen en grenzend aan het plangebied 13 waarnemingen van laatvliegers verricht (zie ook Afbeelding 5). Er werden geen laatvliegers waargenomen tijdens de ochtendronde op 30 juni en slechts één op 24 september. Toelichting:

- Het maximaal aantal dieren tegelijkertijd op één waarnemingspunt is 2 (betreft één waarneming van twee tegelijkertijd foeragerende laatvliegers boven het weiland langs de bosrand.
- De meeste waarnemingen betroffen foeragerende laatvliegers boven de weg (insecten wegvangen in het licht van straatlantaarns) en op het weiland (foeragerend op insecten in het gras).
- Drie waarnemingen betroffen verspreid overvliegende exemplaren zonder gebruik te maken van vast omliggende routes.

- Er werden binnen het plangebied geen vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen aangetroffen.
- Het plangebied heeft – op grond van de onderzoeken – geen essentiële functie als foerageergebied of als (onderdeel van een) vliegroute voor laatvlieger. Direct ten zuiden en ten oosten van het plangebied liggen vergelijkbare percelen waar laatvlieger ook foerageert en kan foerageren.

Afbeelding 5: Waarnemingen van laatvlieger en aangetroffen functies binnen en rondom het plangebied.
Kaartbron: PDOK.

4.1.2 Functionaliteit plangebied

In het plangebied zijn twee functies aangetroffen: vliegroute en foerageergebied voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Grenzend aan het plangebied zijn twee functies aangetroffen: vliegroute (niet essentieel) en foerageergebied (niet essentieel). Vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen zijn binnen en grenzend aan het plangebied afwezig.

4.1.2.1 Foerageergebied

Het plangebied wordt diffuus gebruikt door laatvlieger om te foerageren. Gewone dwergvleermuis gebruikt met name de beschutting van bebouwing en bospercelen en de lijnvormige elementen (bomenrij langs ooststrand plangebied, Moleneind) om te foerageren. De dieren foerageren op vliegroute. Nergens wordt langdurig gefoerageerd. De bomenrij langs de oostzijde van het plangebied is recent (2014/2015) aangelegd door de opdrachtgever en wordt inmiddels gebruikt als geleidend element. In de directe omgeving van het plangebied is in ruime mate vergelijkbaar habitat aanwezig, dit betreffen andere weilanden, bospercelen en de Moleneind. Het foerageergebied binnen het plangebied heeft derhalve geen essentiële functie voor gewone dwergvleermuis.

4.1.2.2 Vliegroute

Het plangebied wordt diffuus gebruikt door laatvlieger als vliegroute – voornamelijk korte stukken om van foerageerplek naar foerageerplek te vliegen. Gewone dwergvleermuis gebruikt met name de beschutting van bebouwing en bospercelen en de lijnvormige elementen (bomenrij langs ooststrand plangebied, Moleneind) om zich al foeragerend te verplaatsen. De bomenrij langs de oostzijde van het plangebied is recent (2014/2015) aangelegd door de opdrachtgever en wordt inmiddels gebruikt als geleidend element. In de directe omgeving van het plangebied is in ruime mate vergelijkbaar habitat aanwezig, dit betreffen andere bosranden en de Moleneind. Het plangebied heeft derhalve geen essentiële functie voor gewone dwergvleermuis en laatvlieger.

4.2 Huismus

4.2.1 Aanwezig

Gedurende de veldonderzoeken is (tijdens beide bezoeken) huismus aangetroffen, in totaal werden 4 waarnemingen verricht.

Binnen het plangebied is één nest van huismus aanwezig, onder de rieten kap op de achtergevel van de woonboerderij (zie Afbeelding 6). De huismussen uit dit nest foerageerden niet in het plangebied maar vlogen van en naar het nest via de Moleneind naar een grote veestal ten zuiden van het plangebied. In deze veestal bevinden zich tenminste 3 nesten van huismus (de stal kon in het kader van het onderzoek niet worden bezocht). Maximaal 15 foeragerende en rustende dieren werden buiten deze stal op het erf en in het aan de stal grenzende groen waargenomen.

Afbeelding 6: Locatie huismusnest onder de rieten kap op achtergevel van de boerderij binnen het plangebied, rood omcirkeld. Bron foto: Google Earth Street View.

4.2.2 Functionaliteit plangebied

De boerderij binnen het plangebied heeft een functie als voortplantingsplaats en vaste rust- en verblijfplaats voor één paar huismus. De nesten ten zuiden van het plangebied bevinden zich op 40 meter van het plangebied en 80 meter vanaf het nest binnen het plangebied en buiten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Functioneel leefgebied van huismus (behalve het nest) is binnen het plangebied afwezig. Op 40 meter ten oosten van het plangebied bevindt zich een veeschuur met meerdere nesten, foerageergebied en schuilgelegenheid.

4.3 Steenuil

4.3.1 Aanwezig

In de nok van de kapschuur binnen het plangebied is tijdens het veldbezoek in het kader van de natuurtoets⁵ een steenuil aangetroffen. Deze zat op de nokbalk. Onder deze en andere nokbalken van dit gebouw werden bovendien braakballen en uitwerpselen aangetroffen. Aan een gevel van een schuur op 20 meter ten oosten van het plangebied was een door steenuilen bewoonde steenuilkast

---

⁵ Van Meurs, 2015

aanwezig. Tijdens het aanvullend onderzoek zijn binnen het plangebied geen waarnemingen meer verricht van foeragerende of rustende steenuilen. Bovendien zijn er geen nieuwe en verse sporen (braakballen en uitwerpselen) meer aangetroffen binnen het plangebied. Wel werd vastgesteld dat de steenuilkast ten oosten van het plangebied in het voorjaar werd bewoond door een paartje steenuil. Het is niet bekend of het broeden succesvol is geweest. De steenuil die tijdens het veldbezoek in het kader van de natuurtoets werd aangetroffen was naar alle waarschijnlijkheid het mannetje van het paartje steenuil. Het mannetje gebruikt namelijk een verblijfplek in de directe omgeving van het nest als het vrouwtje aan het broeden is. Overdag verblijven de uilen tijdens rustperioden vaak op vaste roestplekken. Dit doen ze in de dekking van beplanting of gebouwen of in de nestholte. Dergelijke roestplekken worden niet gerekend tot de vaste rust- en verblijfplaatsen, maar zijn wel onderdelen van de functionele leefomgeving die hoort bij de nestplaats⁶.

4.3.2 Functionaliteit plangebied

Het plangebied maakt deel uit van het functioneel leefgebied van steenuil (verblijfplaats van mannetje tijdens broedseizoen). Grenzend aan het plangebied bevindt zich een bezette nestkast van steenuil.

4.4 *Grote modderkruiper, kleine modderkruiper en bittervoorn*

4.4.1 Afwezig

Gedurende het onderzoek zijn binnen het plangebied geen vissen aangetroffen. Stonden ten tijde van de uitvoering van het veldonderzoek in het kader van de natuurtoets alle watergangen binnen en grenzend aan het plangebied vol water. Ten tijde van de veldonderzoeken in het kader van de aanvullende veldonderzoeken waren de watergangen overwegend droog liggend. Tijdens het onderzoek op 28 april 2015 is gevist met een RAVON-steeknet. Er werden geen vissen gevangen. Enkel na langdurige regenval tijdens het najaar stond water in een poel grenzend aan het plangebied en in een vers gegraven poel.

Op basis van de resultaten kan worden aangenomen dat beschermde vissen in alle watergangen binnen en grenzend aan het plangebied afwezig zijn.

---

6 Soortenstandaard Steenuil, december 2014, blz. 12

4.5 Alpenwatersalamander

4.5.1 Afwezig

Gedurende het onderzoek is alpenwatersalamander binnen het plangebied niet aangetroffen. Stonden ten tijde van de uitvoering van het veldonderzoek in het kader van de natuurtoets alle watergangen binnen en grenzend aan het plangebied vol water. Ten tijde van de veldonderzoeken in het kader van de aanvullende veldonderzoeken waren de watergangen overwegend droogliggend. Desondanks is tijdens alle veldbezoeken aandacht (geschept met RAVON-steeknet, blokken hout grenzend aan het plangebied omgekeerd) besteed aan het voorkomen van alpenwatersalamander. Deze werd niet aangetroffen. Op basis van de resultaten kan worden aangenomen dat alpenwatersalamander in in het plangebied afwezig is.

Tijdens het onderzoek naar alpenwatersalamander werd in het bos grenzend aan het plangebied houten stronken en blokken omgekeerd en gevist in een kleine poel. Tijdens dit onderzoek werd enkel kleine watersalamander aangetroffen. Tijdens het vleermuisonderzoek op 24 september nabij een vers gegraven poel in het noordoostelijk deel van het plangebied één bruine kikker aangetroffen. Deze algemeen voorkomende soorten zijn opgenomen in Tabel 1 van de Flora- en faunawet.

4.6 Samenvatting onderzoek

Soortgroep	Soort	Functie	Tabel	Opmerking	Locatie
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	Foerageergebied, vliegroute	3	Aanwezig	Gehele plangebied
Vleermuizen	Laatvlieger	Foerageergebied, vliegroute	3	Aanwezig	Gehele plangebied
Vogels	Huismus	Voortplantingsplaats, vaste rust- en verblijfplaats	3	Aanwezig	Achtergevel boerderij
Vogels	Stenuil	Functioneel leefgebied	3	Aanwezig	Open kapschuur
Vissen	Grote modderkruiper, kleine modderkruiper, bittervoorn	Voortplantingsplaats, vaste rust- en verblijfplaats, functioneel leefgebied	2/3	Afwezig	-
Amfibieën	Alpenwatersalamander	Voortplantingsplaats, vaste rust- en verblijfplaats, functioneel leefgebied	2	Afwezig	-

Tabel 3: Samenvatting onderzoek

5 Activiteiten

5.1 *Voorgenomen activiteiten*

Ten behoeve van de planontwikkeling wordt een bestemmingsplanwijziging voorbereid. De agrarische functie zal worden omgezet in een recreatieve functie. Het plangebied zal worden herontwikkeld tot een combinatie voor wonen voor de familie van de eigenaar en recreëren in de vorm van opvang voor De Amo Actieve Opvang. Ten behoeve van deze ontwikkeling zal de bebouwing deels worden gesloopt, deels worden gerenoveerd, greppels in het plangebied worden gedempt, en het onbebouwde deel van het terrein zal worden heringericht, zie Afbeelding 7. Kap van bomen is niet voorzien. Verschillende werkzaamheden zijn in 2015 gestart (verbouwing schuur tot woning, aanleg poel, aanplant hagen). De planontwikkeling bevindt zich nog in bestemmingsplanfase.

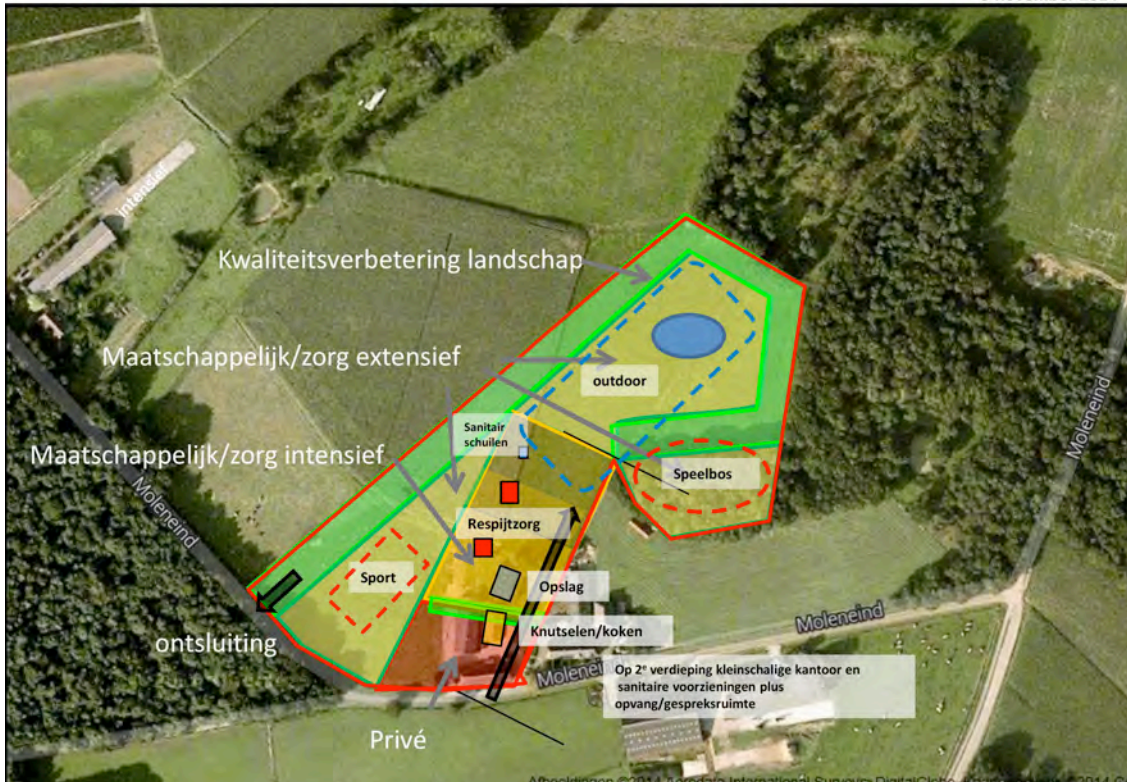
5.2 *Nieuwe situatie*

De boerderij (gebouw A op Afbeelding 2) zal worden gerenoveerd, een stal (gebouw B op Afbeelding 2) worden gesloopt, een open loods (gebouw C op Afbeelding 2) worden betimmerd tot een dichte opslagruimte en een schuur (gebouw D op Afbeelding 2) worden verbouwd tot tijdelijke woning. Het bakhuisje (niet gemarkeerd, maar ten oosten van de boerderij) blijft ongewijzigd. Het onbebouwde deel van het plangebied zal worden ingericht ten behoeve van sport-, spel- en zorgactiviteiten. De randen van het plangebied worden ingericht als ecologische zone en ten behoeve van ontsluiting van het plangebied. Gedetailleerde inrichtingstekeningen zijn nog niet beschikbaar, wel een globale opzet (zie Afbeelding 7).

De opdrachtgever zal in het plangebied gaan wonen. Het overige deel zal door De Amo als actieve opvang gebruikt gaan worden, waar middag-, dag-, avond- en individuele opvangactiviteiten kunnen worden aangeboden. In het plangebied zullen de volgende buitenactiviteiten kunnen worden aangeboden: hutten bouwen, buitensporten (zoals voetbal, volleybal, trampolinespringen, springkussen, frisbeeën, mountainbiken) en alternatieve activiteiten (als graffiti, knutselen, timmeren en tuinonderhoud).

Globale opzet zorgaanbod op Moleneind 25 Loon op Zand

5 november 2014

Afbeelding 7: Globale opzet inrichtingsplan met een overzicht van waar de verschillende functies worden voorzien. De pool weergegeven met blauw ovaal in het noordelijk deel van het plangebied is inmiddels aangelegd direct ten noorden van het "Speelbos".
Kaartbron: opdrachtgever.

5.3 Wettelijk belang

De activiteiten kunnen worden geplaatst onder de volgende wettelijke belangen:

- Ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (belang j).

De andere wettelijke belangen betreffende:

- Bescherming van flora en fauna (belang b).
- Veiligheid van het luchtverkeer (belang c).
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (belang d).
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Bestendig beheer en onderhoud in de land- en bosbouw (belang h).
- Bestendig gebruik (belang i).

Het soort wettelijk belang is van invloed op de mogelijkheden of er voor de activiteiten een ontheffing gekregen kan worden, of niet, indien dat nodig is.

5.4 Alternatieven afweging

De initiatiefnemer is tevens eigenaar van het terrein. Voor deze locatie is gekozen vanwege het feit dat de eigenaar hier woont, en vanwege de ligging in het openbare gebied van Loon op Zand, centraal gelegen tussen meerdere grote woonkernen vlakbij een grote stad Tilburg. Deze locatie is voor de doelgroep en de activiteiten van de opdrachtgever zeer geschikt vanwege de landelijke ligging nabij de grote plaatsen.

5.4.1 Locatie

Het project is locatiespecifiek. De initiatiefnemer is tevens eigenaar van het terrein. Voor deze locatie is gekozen vanwege de ligging in het openbare gebied van Loon op Zand, centraal gelegen tussen meerdere grote woonkernen vlakbij een grote stad Tilburg.

5.4.2 Inrichting

Bij het ontwerpen van de plannen is rekening gehouden met voorkomende en nieuwe flora en fauna. Rondom het plangebied wordt een strook worden aangelegd met ecologische functie en is een poel aangelegd. In paragraaf 7.2 worden maatregelen voorgesteld voor medegebruik door vogels en vleermuizen.

5.4.3 Uitvoering

Tijdens de werkzaamheden worden indien noodzakelijk alle mogelijke mitigerende maatregelen getroffen om effecten op beschermde soorten te voorkomen of te verminderen. Zo wordt er rekening gehouden met de kwetsbare perioden van de aanwezige soorten en worden maatregelen genomen om effecten tijdens werkzaamheden te voorkomen. Deze maatregelen worden beschreven in hoofdstuk 6.

5.4.4 Planning

In het voorjaar van 2015 is gestart met de eerste werkzaamheden, de schuur wordt verbouwd, bomen en hagen zijn aangeplant, een poel is aangelegd. Op het moment dat de bestemmingsplanprocedure

is afgerond worden de werkzaamheden vervolgd en het plangebied definitief ingericht.

6 Effectbeoordeling en toetsing

De effectbeoordeling en toetsing aan de Flora- en faunawet wordt gedaan op basis van een stappenplan op basis van de Flora- en faunawet⁷.

6.1 Gewone dwergvleermuis en laatvlieger

6.1.1.1 Vaststellen functionaliteit

Zijn er binnen het plangebied voortplantings- of vaste rust – of verblijfplaatsen van de dieren in het plangebied?

In het plangebied zijn geen voortplantingsplaatsen of vaste rust- en verblijfplaatsen voor vleermuizen aanwezig.

Zijn er binnen het plangebied locaties met andere ecologische functies (bijv. foerageergebieden), die essentieel zijn voor de functionaliteit van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de dieren (binnen en buiten het plangebied)?

Binnen het plangebied zijn geen locaties met andere ecologische functies (bijv. foerageergebieden en vliegroutes) aanwezig, die essentieel zijn voor de functionaliteit van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de dieren (buiten het plangebied)

De Flora- en faunawet wordt niet overtreden. Het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet is niet nodig.

6.2 Huismus

6.2.1 Vaststellen functionaliteit

Zijn er binnen het plangebied voortplantings- of vaste rust – of verblijfplaatsen van de vogels in het plangebied?

---

⁷ Ecologica, oktober 2013. Gebaseerd op het stroomschema van Dienst Regelingen, Toelichting aanvraagformulier Flora- en faunawet d.d. augustus 2009 en de stappenplannen op het DRloket d.d. 27 september 2013

In het plangebied is 1 voortplantingsplaats aanwezig voor huismus. Zie paragraaf 4.2.

Zijn er binnen het plangebied locaties met andere ecologische functies (bijv. foerageergebieden), die essentieel zijn voor de functionaliteit van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels (binnen en buiten het plangebied)?

Het nest is tevens geschikt als winterverblijfplaats voor huismus. Binnen het plangebied zijn geen locaties met andere ecologische functies, die essentieel zijn voor de functionaliteit van dit nest. Op 40 – 80 meter ten oosten van het plangebied zijn in en rond een veestal locaties met andere ecologische functies aanwezig (bijv. foerageergebieden, schuilgelegenheden), die essentieel zijn voor de functionaliteit van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de dieren (binnen en buiten het plangebied).

Voorkomt de aanvrager door het nemen van maatregelen overtreding van artikel 11 Flora- en faunawet? Met andere woorden worden voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels ontzien.

De huismusnest kan worden behouden. Door de nestplaats en toegang tot de nestplaats te behouden en de plek te ontzien, treedt aantasting etc. niet op. Verstoring kan wel plaatsvinden indien werkzaamheden worden uitgevoerd in kritische periode. Maar dat gebeurt niet. Dus ook geen verstoring. Mitigerende maatregelen zijn:

- Uitvoeren van versturende werkzaamheden buiten de kritische periode van het broedseizoen (deze loopt van 1 maart tot 31 augustus) en buiten de kritische periode in het winterseizoen (tijdens strenge koude)
- Faseer de werkzaamheden in tijd: pak gefaseerd het plangebied aan. Bouw- en sloopwerkzaamheden aan de woning met het huismusnest en een aangrenzende strook van 10 meter niet uitvoeren tijdens het broedseizoen en tijdens hevige kou. Werkzaamheden aan de overige bebouwing kan te allen tijde worden uitgevoerd, mits rekening wordt gehouden met het broedseizoen van overige gebouwbewonende vogels.

De Flora- en faunawet wordt niet overtreden. Het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet is niet nodig.

Als niet op bovenstaande wijze wordt gewerkt, zal de Flora- en faunawet mogelijk wel worden overtreden en is het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet mogelijk wel nodig. Er dient dan een nieuwe effectbeoordeling te worden uitgevoerd.

6.3 Steenuil

6.3.1 Vaststellen functionaliteit

Zijn er binnen het plangebied voortplantings- of vaste rust – of verblijfplaatsen van de vogels in het plangebied?

In het plangebied zijn geen voortplantingsplaatsen of vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig voor steenuil. Zie paragraaf 4.3.

Zijn er binnen het plangebied locaties met andere ecologische functies (bijv. foerageergebieden), die essentieel zijn voor de functionaliteit van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels (binnen en buiten het plangebied)?

Het plangebied maakt deel uit van het functioneel leefgebied voor de steenuil, waarvan het nest zich buiten het plangebied bevindt. Omdat de steenuil slechts kort binnen het plangebied een verblijfplaats heeft gehad en gedurende de onderzoeken geen nieuwe sporen zijn aangetroffen binnen het plangebied, maakt de kapschuur geen essentieel deel uit van dit functioneel leefgebied. In de omgeving bevindt zich voldoende vergelijkbaar habitat, bovendien zal het karakter van het plangebied niet wezenlijk veranderen.

Hoewel de functie van het plangebied zal veranderen (van agrarisch naar zorgverlening), zal door de afscherming van het plangebied met een bomenrij tussen de nestkast en het plangebied geen verstoring uitgaan van activiteiten door de opdrachtgever op broedende steenuil.

Verbouwingswerkzaamheden vinden plaats in en direct grenzend aan bestaande bebouwing. Het onbebouwde deel van het plangebied zal het open karakter blijven houden.

De Flora- en faunawet wordt niet overtreden. Het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet is niet nodig.

6.4 Kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn

6.4.1 Vaststellen functionaliteit

Zijn er binnen het plangebied voortplantings- of vaste rust – of verblijfplaatsen van de vogels in het plangebied?

In het plangebied zijn geen voortplantingsplaatsen, vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig voor kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn. Zie paragraaf 4.4.

Zijn er binnen het plangebied locaties met andere ecologische functies (bijv. foerageergebieden), die essentieel zijn voor de functionaliteit van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels (binnen en buiten het plangebied)?

In het plangebied is geen functioneel leefgebied aanwezig voor kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn.

De Flora- en faunawet wordt niet overtreden. Het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet is niet nodig.

6.5 Alpenwatersalamander

6.5.1 Vaststellen functionaliteit

Zijn er binnen het plangebied voortplantings- of vaste rust – of verblijfplaatsen van de vogels in het plangebied?

In het plangebied zijn geen voortplantingsplaatsen, vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig voor alpenwatersalamander. Zie paragraaf 4.5.

Zijn er binnen het plangebied locaties met andere ecologische functies (bijv. foerageergebieden), die essentieel zijn voor de functionaliteit van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels (binnen en buiten het plangebied)?

In het plangebied is geen functioneel leefgebied aanwezig voor alpenwatersalamander.

De Flora- en faunawet wordt niet overtreden. Het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet is niet nodig.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

In opdracht van de Moleneind Holding B.V. heeft Ecoresult een aanvullend veldonderzoek uitgevoerd naar vleermuizen, steenuil, huismus, alpenwatersalamander, kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn.

Het onderzoek is uitgevoerd in het plangebied genaamd Moleneind 25, Loon op Zand (gemeente Loon op Zand, provincie Noord-Brabant).

Aanleiding voor het uitvoeren van het aanvullend onderzoek is de voorgenomen sloop en renovatie van de bebouwing binnen het plangebied (zie verder hoofdstuk 5). Als gevolg van voorgenomen werkzaamheden in het plangebied kunnen schadelijke effecten op vleermuizen, steenuil, huismus, alpenwatersalamander, kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn ontstaan. Hierdoor kan de Flora- en faunawet worden overtreden (zie bijlage 1). De veldonderzoeken zijn uitgevoerd door ecologen van Ecoresult met aantoonbare ervaring op het gebied van inventariseren van de diverse soortgroepen. Het onderzoek is uitgevoerd onder de condities en methodiek van de relevante soortenstandaards.

7.1.1 Gewone dwergvleermuis en laatvlieger

Vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen zijn binnen het plangebied afwezig. Essentieel foerageergebied is afwezig in het plangebied. Essentiële vliegroutes zijn tevens afwezig in het plangebied.

De Flora- en faunawet wordt niet overtreden. Het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet is niet nodig.

7.1.2 Huismus

Binnen het plangebied is in de achtergevel van de boerderij 1 voortplantingsplaats en (essentieel) functioneel leefgebied van huismus aanwezig (zie Afbeelding 6). De voortplantingsplaats is tevens potentieel geschikt als winterverblijfplaats voor huismus. Essentieel functioneel leefgebied (foerageergebied, gelegenheid tot het nemen van stofbadjes en schuilgelegenheid is binnen het

plangebied afwezig, maar bevindt zich op 40 meter afstand van het plangebied.

Door het treffen van maatregelen zal de voortplantingsplaats worden ontzien.

De Flora- en faunawet wordt niet overtreden. Het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet is niet nodig.

Indien niet buiten de kritische perioden en gefaseerd gewerkt kan worden, wordt door de voorgenomen werkzaamheden 1 voortplantingsplaats en winterverblijfplaats van huismus verstoord. Ontheffing dient dan te worden aangevraagd op grond van het belang Ruimtelijke ontwikkeling (belang j.) voor overtreding verbodsbepaling artikel 11 Flora- en faunawet te weten het verstoren van 1 voortplantingsplaats voor huismus. Daarnaast dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen.

7.1.3 Steenuil

Vaste rust- en verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen zijn binnen het plangebied afwezig. Essentieel functioneel leefgebied is in het plangebied afwezig. Nabij het plangebied is 1 voortplantingsplaats van steenuil aanwezig. De werkzaamheden en toekomstige situatie binnen het plangebied hebben geen schadelijke effecten op deze voortplantingsplaats van steenuil buiten het plangebied.

De Flora- en faunawet wordt niet overtreden. Het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet is niet nodig.

7.1.4 Kleine modderkruiper, grote modderkruiper, bittervoorn

Vaste rust- en verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen en functioneel leefgebied zijn binnen het plangebied afwezig.

De Flora- en faunawet wordt niet overtreden. Het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet is niet nodig.

7.1.5 Alpenwatersalamander

Vaste rust- en verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen en functioneel leefgebied zijn binnen het plangebied afwezig.

De Flora- en faunawet wordt niet overtreden. Het aanvragen van een ontheffing Flora- en faunawet is niet nodig.

7.2 *Aanbevelingen*

Los van de onderzoeksresultaten, maar als duurzame inrichtingsmaatregel “inclusief bouwen voor vleermuizen en vogels, heeft het de ecologische voorkeur om rekening te houden met de wensen van vleermuizen en vogels in het nieuwe ontwerp. Anders gezegd: door inclusief te bouwen voor vleermuizen en vogels wordt bijvoorbeeld een (nieuw) gebouw of kunstwerk toegankelijk voor vleermuizen en vogels of blijft een potentiële vliegroute intact. Ecoresult kan u hierover adviseren en dit opnemen in het mitigatieplan en/of ontwerp voor de nieuwbouw.

Dit kan door het toegankelijk maken van de ruimten tussen buitenmuur en binnenmuur voor vleermuizen, het ophangen van vogelkasten aan bebouwing of het plaatsen van vogelvides onder de dakpannen.

Beperk verlichting tijdens avonduren en vermijd verlichting in de nachtelijke uren.

Beheer het bosperceel op zo ecologisch verantwoorde wijze. Laat oude bomen staan, zorg voor een gevarieerde leeftijdsopbouw van de bomen.

Hang aan de noordgevel van de kapschuur een steenuilkast op of bevestig een overdekt plankje voor steenuil.

8 Geraadpleegde bronnen

8.1 *Literatuur*

Meurs, F.A. van, 2015. Natuurtoets. In het kader van de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Ecologische Hoofdstructuur. Plangebied: Moleneind 25, Loon op Zand. Rapportkenmerk ER20150329v01. Ecoresult, Dordrecht.

Spikmans, F, J. Kranenbarg, L. Soldaat, M. de Zeeuw & A van Strien, 2011. Handleiding NEM-Meetnet Beek- en Poldervissen. Stichting RAVON, Nijmegen.

8.2 *Internet*

Amfibieën, reptielen en vissen
<http://www.ravon.nl/>

KNMI weerstation Gilze-Rijen
<http://weergegevens.nl/>

Soortenstandaards
<http://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/flora-en-faunawet-ffw/ontheffing-vrijstelling/soortenstandaard/beschikbare>

Bijlage 1 Toelichting Flora- en faunawet

Bron: <http://mijn.rvo.nl>

Soortenbescherming door Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Ongeveer 500 van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen vallen onder de bescherming van deze wet. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan. U heeft dan een ontheffing of vrijstelling nodig.

Voor wie

De Flora- en faunawet geldt voor iedereen in Nederland.

Wat is verboden

Gaat u bouwen, slopen, dempen, saneren, aanleggen of andere activiteiten voor ruimtelijke ontwikkeling uitvoeren? Dan moet u zich eerst afvragen of er beschermde inheemse soorten aanwezig zijn. Dan is de kans groot dat u te maken krijgt met onderstaande verboden. Het is verboden:

Beschermde inheemse plantensoorten:

- te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enig andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Beschermde inheemse diersoorten:

- te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- opzettelijk te verontrusten.

Van beschermde inheemse diersoorten:

- de nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- de eieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Welke soorten zijn beschermd

Er is veel informatie over soorten beschikbaar op internet. Hieronder staat een opsomming van informatie die u nodig heeft. U bepaalt zelf of u wel of niet met een beschermde soort te maken heeft.

- Soortendatabase
In deze database staat informatie over soorten die in Nederland in het wild voorkomen en op welke manier ze worden beschermd.
- Soortenregister
Deze database geeft inhoudelijke informatie over Nederlandse planten- en diersoorten. Bij elke soort staat een uitgebreide beschrijving van onder meer verspreiding, biotoop en levenswijze.
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
In deze databank vindt u informatie over waar Nederlandse planten- en diersoorten voorkomen. Deze is beschikbaar voor bedrijven en overheden. U kunt zich hiervoor aanmelden op de website van de Gegevensautoriteit natuur.

Zorgplicht flora en fauna

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat u nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moet voorkomen. De zorgplicht geldt voor iedereen en voor alle planten en dieren, beschermd of niet. Bij beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend.

Wet- en regelgeving

Om de in het wild levende planten- en diersoorten te beschermen is de Flora en faunawet gemaakt. In de wet zijn een aantal verboden opgenomen. Van deze verboden kan alleen onder voorwaarden worden afgeweken. Hiervoor is vrijstelling of ontheffing mogelijk. Het verschilt wel per activiteit, verbodsbepaling of soort.

Verschil vrijstelling en ontheffing

Een vrijstelling is een uitzondering op een verbod. Deze geldt voor iedereen die aan de voorwaarden van de vrijstelling voldoet. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Kaderwet

De Flora- en faunawet is een 'kaderwet'. In de wet staan alleen algemene principes en

verantwoordelijkheden. De details zijn geregeld in een groot aantal algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen. Sommige bepalingen uit de Flora- en faunawet komen voort uit afspraken over biodiversiteit die op internationaal en Europees niveau zijn gemaakt. Zoals:

- Vogelrichtlijn > Europese richtlijn voor het behoud van de vogelstand.
- Habitatrichtlijn > Europese richtlijn voor de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

De bepalingen over soortenbescherming die in deze richtlijnen staan, zijn opgenomen in de Flora- en faunawet. Ook bepalingen van het CITES-verdrag staan in de Flora- en faunawet. Voor meer informatie hierover gaat u naar CITES.

Waar vindt u de wet- en regelgeving

Alle wet- en regelgeving rond de Flora- en faunawet is te vinden op Overheid.nl. Bij 'Wettechnische informatie' vindt u ook alle actuele informatie over afgeleide regelgeving en wijzigingen van de Flora- en faunawet.

Tabellen soorten Flora- en faunawet

In 3 tabellen staan alle beschermde soorten van de Flora- en faunawet (Ffwet). De tabellen zijn aan de ene kant aan de orde bij ontheffingverlening voor artikel 75 en aan de andere kant bij vrijstellingen in het kader van het Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen (AMvB artikel 75).

Vogelsoorten zijn in deze tabellen niet apart opgenomen, omdat het een erg lange lijst is. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd (behalve exoten). In de toelichting bij de tabellen staat aangegeven welk regime toepasselijk is voor vogelsoorten.

Toelichting tabel I

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen

afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets).

Toelichting tabel II

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)

Toelichting tabel III

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Ffwet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.
- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig.
- Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.
- Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 wordt getoetst aan drie criteria: 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang, 2) er is geen alternatief, 3) doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort. Deze drie criteria vormen de zgn.

uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn).

- De uitgebreide toets voor ontheffingverlening geldt ook voor alle vogelsoorten.